

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 59/03-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 25. júna 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti M. P., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. E. R.-H., so sídlom Advokátska kancelária, N., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97 **p o r u š e n é b o l o.**

2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. P. p r i z n á v a náhradu trov právnej pomoci 4 950 Sk (slovom štyritisícdeväťstopäťdesiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokátky JUDr. E. R. - H., N..

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2003 doručená sťažnosť M. P., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. E. R.-H., so sídlom Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala žalobu vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva proti odporcovi Ing. J. O., CSc., bytom B., ktorá bola doručená okresnému súdu 31. októbra 1997. Okresný súd nariadil vo veci prvé pojednávanie na 10. február 1999. Následne konal vo veci tak, že nariadil znalecké pojednávanie pribratím znalca, ktorý pozval účastníkov konania na 17. apríl 1999 na obhliadku predmetnej nehnuteľnosti. Sťažovateľka sa tohto stretnutia zúčastnila. Od toho času okresný súd podľa vyjadrenia sťažovateľky vo veci nekoná.

Podaním z 30. septembra. 2002 požiadala sťažovateľka okresný súd o informáciu, prečo sa vo veci nekoná. Na túto žiadosť nedostala odpoveď.

Na základe týchto skutočností vyjadruje sťažovateľka presvedčenie, že „... *súd svojou neodôvodnenou nečinnosťou spôsobuje prietahy v konaní a tak porušuje moje ústavné právo a to právo na súdnu a inú právnu ochranu zakotvené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, v zmysle ktorého ako občan tejto republiky mám právo, aby bola moja vec prejednaná*

bez zbytočných prietáhov“, a žiada ústavný súd, aby vo veci jej sťažnosti prijal toto rozhodnutie:

„Právo M. P. na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy SR nečinnosťou Okresného súdu Bratislava I. v konaní pod sp. zn. 8 C 377/97 bolo porušené“.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že nie sú dôvody na jej odmietnutie, a preto ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľku a okresný súd na vyjadrenie, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd aj na vyjadrenie k prijatej sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľky oznámila ústavnému súdu, že po porade so svojou klientkou žiada, aby ústavný súd vo veci nariadil ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu oznámil ústavnému súdu, že netrvá na ústnom pojednávaní.

Predseda okresného súdu zaujal k sťažnosti toto stanovisko:

„V súlade s ustanovením § 53 ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. si dovoľujeme poukázať na skutočnosť, že v danom prípade ide o neprípustnú sťažnosť, pretože navrhovateľka nevyčerpala iné právne prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej práv poskytuje. Navrhovateľka nevyužila svoje právo podať sťažnosť v zmysle ust. § 17 zák. č. 80/1992 Zb. v platnom znení, jej sťažnosť by bola riadne prešetrená, predovšetkým by vedenie súdu zabezpečilo odstránenie akéhokolvek možného prietahu v konaní. Prečo navrhovateľka nevyužila túto formu nápravy nám nie je známe.

V konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97 bol návrh podaný na tunajší súd bez zaplatenia súdneho poplatku tak ako ustanovuje zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, napriek skutočnosti, že poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu. Až na základe výzvy súdu doručenej právnenému zástupcovi navrhovateľky, dňa 16. 7. 1998 bol súdny poplatok uhradený. Po doručení vyjadrenia k návrhu súdu dňa 16. 7. 1998 bol súdny poplatok

uhradený. Po doručení vyjadrenia k návrhu súdu dňa 16. 10. 1998 spolu s listinnými dôkazmi, následne po zaslaní stanoviska navrhovateľky súdu dňa 10. 11. 1998, sudkyňa dňa 13. 11. 1998 stanovila termín pojednávania na 10. 2. 1999. Návrh na vykonanie znaleckého dokazovania bol doručený súdu dňa 30. 12. 1998. Uznesením č. k. 8 C 377/1997 zo dňa 8. 3. 1999 súd ustanovil znalca z odboru stavebníctva Ing. Š. T.. Úlohou znalca bolo v stanovenej lehote 60 dní vyhotoviť znalecký posudok. Dňa 4. 5. 1999 požiadal súdny znalec o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku o ďalších 60 dní z dôvodu, že na stanovený termín ohliadky sa odporca nedostavil a doporučený list si nevyzdvihol. Osobne sa dodatočne na znalca obrátil a sprístupnil mu časť nehnuteľnosti, ktorú užíva. Od účastníkov konania neboli požadované doklady týkajúce sa preukázania vlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti znalcovi doručené. Dňa 19. 5. 1999 znalec opätovne žiadal zaslanie dokladov a zároveň oznámil súdu, že navrhovateľku osobne pozná (je klientom požičovne, ktorú prevádzkuje navrhovateľka) a požiadal súd o rozhodnutie o jeho zaujatosti. Listom doručeným súdu 5. 8. 1999 znalec oznámil, že obdržal požadované doklady a opätovne oznámil svoju zaujatosť voči navrhovateľke.

Dňa 1. 1. 2002 na základe dodatku k Rozvrhu práce Mgr. E. S. prevzala ako zákonný sudca 65 nevybavených vecí z oddelenia 8 C a zároveň vybavovala 380 vecí v oddelení 7 C (z toho nerozhodnutých 233 vecí). Vzhľadom na vysoký počet vecí sa čas potrebný na vykonanie jednotlivých úkonov sudcom predĺžil. Výzva súdu súdnemu znalcovi zo dňa 11. 4. 2002 a výzva navrhovateľke zo dňa 12. 4. 2002 sa vrátila súdu s oznamom adresát neznámy. Dňa 5. 9. 2002 oznámil znalec, že trvá na námietke zaujatosti a požiadal o vylúčenie.

Uznesením č. k. 8 C 377/97-47 zo dňa 7. 3. 2003 súd vylúčil Ing. T. Š. z vykonania znaleckých úkonov a vypracovaním znaleckého posudku. Úpravou č. k. 8 C 377/97 zo dňa 29. 4. 2003 súd nariadil dokazovania znalcom z odboru stavebníctva.

Ako to vyplýva z prípojeného spisu sp. zn. 8 C 377/98 v konaní nedošlo k žiadnym zbytočným prietahom. Subjektívne zavinenie sudkyne zistené nebolo.

S poukazom na uvedené si dovoľujem navrhnúť váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby sťažnosť M. P. zamietol ako neprípustnú resp. aby ju zamietol ako nedôvodnú a to v celom rozsahu.“.

Ústavný súd zo spisu sp. zn. 8 C 377/97 zistil nasledovné:

1. Sťažovateľka doručila na okresný súd žalobu 13. októbra 1997.
2. Dňa 17. októbra 1997 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na zaplatenie súdneho poplatku.
3. Podaním doručeným okresnému súdu 29. decembra 1997 právny zástupca sťažovateľky vzniesol námietku proti výške súdneho poplatku.
4. Súd akceptoval námietku a pokynom z 27. apríla 1998 uložil kancelárii vyzvať sťažovateľku zaplatiť súdny poplatok (výzva bola vypravená až 24. júla 1998).
5. Dňa 23. septembra 1998 dal sudca pokyn na doručenie návrhu odporcovi, odporca doručil okresnému súdu vyjadrenie 16. októbra 1998.
6. Dňa 10. októbra 1998 bolo súdu doručené stanovisko sťažovateľky k vyjadreniu odporcu.
7. Dňa 13. novembra 1998 sudkyňa určila termín pojednávania na 10. február 1999.
8. Dňa 30. decembra 1998 odporca doručil okresnému súdu návrh na vykonanie znaleckého dokazovania.
9. Na pojednávaní 10. februára 1999 okresný súd vypočul účastníkov konania, v časti sporu konanie uznesením zastavil a pojednávanie odročil na neurčito za účelom znaleckého dokazovania.
10. Dňa 8. marca 1999 okresný súd uznesením ustanovil znalca a pokynom z 28. apríla 1999 ho vyzval na vyhotovenie znaleckého posudku.
11. Znalec podaním doručeným okresnému súdu 4. mája 1999 požiadal o predĺženie lehoty na vyhotovenie znaleckého posudku a predloženie dokladov na preukázanie vlastníctva k danej nehnuteľnosti..
12. Znalec podaním doručeným súdu 19. mája 1999 opätovne požiadal o doklady na preukázanie vlastníctva a žiadal, aby okresný súd zvážil, či vzhľadom na to, že osobne pozná navrhovateľku, nejde v jeho prípade o predpojatosť.
13. V liste doručenom okresnému súdu 5. augusta 1999 sa znalec informoval, či okresný súd akceptoval jeho predpojatosť, a žiadal o tom písomné vyrozumienie.
14. Listom z 11. apríla 2002 okresný súd vyzval znalca, aby sa vyjadril, či sa cíti zaujatý.
15. Dňa 12. apríla 2002 okresný súd vyzval navrhovateľku na doplnenie podkladov.

16. Vzhľadom na vrátenie výziev s oznamom adresát neznámy okresný súd listami z 12. augusta 2002 opätovne vyzval znalca a navrhovateľku.
17. Listom doručeným okresnému súdu 12. septembra 2002 znalec oznámil súdu, že sa cíti zaujatý.
18. Dňa 1. októbra 2002 navrhovateľka okresnému súdu doručila žiadosť, v ktorej popísala doterajší priebeh konania a žiadala o informáciu, prečo sa vo veci nekoná.
19. Dňa 17. februára 2003 oznámila navrhovateľka okresnému súdu zmenu svojho trvalého bydliska a zmenu svojho právneho zástupcu.
20. Právna zástupkyňa navrhovateľky listom doručeným 26. februára 2003 oznámila okresnému súdu prevzatie právneho zastupovania a žiadala informáciu o stave konania.
21. Okresný súd uznesením zo 7. marca 2003 vylúčil znalca z vykonania znaleckých úkonov.
22. Sudkyňa pokynom z 12. marca 2003 nariadila termín pojednávania.
23. Na pojednávaní 29. apríla 2003 boli vypočutí účastníci konania a odročilo sa na neurčito s tým, že bude nariadené znalecké dokazovanie. V ten istý deň okresný súd uznesením nariadil znalecké dokazovanie.
24. Dňa 24. júna 2003 bolo telefonicky zistené na okresnom súde, že vec sp. zn. 8 C 377/97 je na lehote, pretože 29. apríla 2003 bolo pojednávanie odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania. Dňa 29. mája 2003 bolo expedované uznesenie, 17. júna 2003 bol vyhotovený záznam o zaplatení preddavku na znalecké dokazovanie. Po preukázaní doručenia uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania účastníkom okresný súd predloží spis znalcovi za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

Ústavný súd na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľky nariadil ústne pojednávanie na 25. jún 2003. Na pojednávaní sa zúčastnila právna zástupkyňa sťažovateľky. Predseda okresného súdu svoju neúčasť na ústnom verejnom pojednávaní ospravedlnil z dôvodu čerpania dovolenky a následnej pracovnej zaneprázdnenosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľky na ústnom pojednávaní zotrvala na obsahu sťažnosti. K využitiu sťažnosti podanej orgánu štátnej správy súdov, na absenciu ktorého poukázal okresný súd vo svojom vyjadrení, uviedla, že ju nepovažuje za procesný prostriedok domáhania sa práva; podľa jej názoru jej klientka využila všetky dostupné procesné oprávnenia. Na výzvu ústavného súdu uviedla, že si uplatňuje náhradu trov konania v celkovej sume 4 944 Sk.

II.

Ústavný súd v konaniach, v ktorých sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa stabilne opiera o východisko, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty (II. ÚS 61/98), pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej rozhoduje súd (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

S použitím uvedených kritérií ústavný súd preskúmal doterajšie konanie pred okresným súdom vedené pod sp. zn. 8 C 377/97 a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom konania vedeného pod sp. zn. 8 C 377/97 je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktoré patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov a nejde o právne zložitú vec. Faktickú zložitosť veci nemožno však v takomto konaní vylúčiť, pretože pri vyporiadaní podielového spoluvlastníctva ide spravidla o posúdenie skutočností, ktoré si vyžadujú

odborné znalosti, a preto často vyvstáva potreba ustanovenia znalca a vykonania znaleckého dokazovania. Práve ustanovenie znalca a vykonanie znaleckého dokazovania (významnou mierou) prispeli k celkovej dĺžke doterajšieho trvania konania. Okresný súd vo svojom stanovisku nenamietol, že ide o skutkovo a právne zložitý alebo inak problematický právny spor, ktorý by objektívne mohol vplývať na celkovú dĺžku konania.

2. Čo sa týka správania sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania pred okresným súdom, ústavný súd ho hodnotil ako aktívne a súčinnosťné. Procesné úkony, ktoré sťažovateľka využila (námietky proti výške súdneho poplatku, zmena právneho zástupcu), nemožno kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (I. ÚS 31/01), a preto ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľke nemožno pripísať rozhodujúci podiel na celkovej dĺžke konania.

S námietskou predsedu okresného súdu, že sťažnosť je neprípustná vzhľadom na nevyčerpanie sťažnosti podľa § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, o štátnej správe súdov, o vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, sa ústavný súd vysporiadal už pri rozhodnutí o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie v súlade s § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti vzal ústavný súd okrem iného na zreteľ písomnú žiadosť sťažovateľky o informáciu, prečo sa vo veci nekoná, ktorú adresovala okresnému súdu.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či nedošlo k zbytočným prietahom v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97, bol postup samotného súdu.

V súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu „otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu“, ktoré namieta vo svojom stanovisku predseda okresného súdu „nie sú ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní“ (III. ÚS 14/00). Navyiac, predseda okresného súdu namieta tieto skutočnosti len v období od 1. januára 2002, pričom ústavný súd ustálil, že k zbytočným prietahom, ktoré

rozhodujúcim spôsobom ovplyvnili celkovú dĺžku konania, došlo hlavne pred týmto obdobím.

Z obsahu súdneho spisu, ale i stanoviska predsedu okresného súdu vyplýva, že na celkovú dĺžku konania negatívne vplýva doba, počas ktorej sa vyhotovuje znalecký posudok. Okresný súd ustanovil znalca už 8. marca 1999 a určil mu lehotu 60 dní na vyhotovenie znaleckého posudku. Ustanovený znalec už v liste z 19. mája 1999 avizoval svoju zaujatosť vo veci a v liste z 5. augusta 1999 žiadal okresný súd o písomné vyrozumienie vo veci jeho zaujatosti. Okresný súd na túto žiadosť znalca reagoval až 11. apríla 2002, keď znalca vyzval, aby sa vyjadril, či je zaujatý, pričom o samotnom vylúčení znalca rozhodol až v marci 2003.

Na základe uvedeného vyplynulo, že okresný súd v období od 5. augusta 1999, keď sa ustanovený znalec informoval, či okresný súd akceptoval jeho predpojatosť, a žiadal tom písomné vyrozumienie, až do 7. marca 2003, keď okresný súd vylúčil znalca, neurobil žiaden procesný alebo iný úkon, ktorý by smeroval k rozhodnutiu vo veci samej, najmä počas takmer štyroch rokov sa nevysporiadal s predpojatosťou znalca, hoci tomu nebránila žiadna zákonná prekážka. Keďže výsledok znaleckého dokazovania má tvoriť jeden zo základov pre rozhodnutie okresného súdu vo veci samej, obdobie nečinnosti okresného súdu v trvaní takmer štyroch rokov hodnotí ústavný súd ako zbytočné prieťahy v konaní. V nadväznosti na tento záver ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 377/97 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

1. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a môže prikázať tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 377/97 konal bez zbytočných prietáhov.

2. Ústavný súd rozhodol aj o náhrade trov právnej pomoci, ktorú sťažovateľka uplatnila na ústnom pojednávaní v rozsahu 4 944 Sk (štyritisícdeväťstoštyridsaťštyri slovenských korún). Podľa § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov je táto suma po zaokrúhlení na celé slovenské desaťkoruny smerom nahor 4 950 Sk (slovom štyritisícdeväťstopäťdesiat slovenských korún).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2003